

Kerkorde van de Hersteld Hervormde Kerk

Commissie Kerkorde Hersteld Hervormde Kerk

✉ ciekerkorde@hkh.nl

Kerkelijk Bureau Hersteld Hervormde Kerk

Vendelier 51-D
3905 PC VEENENDAAL

☎ 0318-505541

✉ bureau@hkh.nl

Kerkorde

Hersteld Hervormde Kerk

Inhoudsopgave

Kerkorde van de Hersteld Hervormde Kerk	5
I. Van de Kerk	5
II. Van de gemeenten	5
III. Van de orde der Kerk	5
IV. Van de ambten	5
V. Van de ambtelijke vergaderingen	7
VI. Van de organen van bijstand	7
VII. Van de bedieningen	8
VIII. Van het apostolaat der Kerk	8
IX. Van de geestelijke vorming van de jeugd	9
X. Van het belijden der Kerk	9
XI. Van de kerkdienst	9
XII. Van de feest- en gedenkdagen der Kerk	9
XIII. Van het kerkboek	10
XIV. Van de opleiding en vorming tot dienaar des Woords	10
XV. Van de Heilige Doop	10
XVI. Van de catechese	11
XVII. Van de openbare belijdenis des geloofs	11
XVIII. Van het Heilig Avondmaal	11
XIX. Van de dienst der barmhartigheid	11
XX. Van de herderlijke zorg en het opzicht	11
XXI. Van het huwelijk en het gezin	12
XXII. Van de financiën	12
XXIII. Van het toezicht	12
XXIV. Van de behandeling van bezwaren en geschillen	12
XXV. Van het verband met andere Kerken	12
XXVI. Van de hereniging der Kerken	12
XXVII. Van de ordinanties	12
XXVIII. Van veranderingen in de kerkorde	13
XXIX. Van tijdelijke veranderingen in de orde der Kerk	13
XXX. Van de orde der Kerk in tijden van nood	14

Kerkorde van de Hersteld Hervormde Kerk

I. Van de Kerk

1. De Hersteld Hervormde Kerk, overeenkomstig haar belijdenis openbaring van de ene heilige katholieke of algemene christelijke kerk, bestaat uit al de Hersteld Hervormde gemeenten, waartoe mede worden gerekend de Waalse, Presbyteriaans-Engelse en Schotse gemeenten in Nederland, alsmede de in haar verband opgenomen Hersteld Hervormde gemeenten buiten Nederland.

II. Van de gemeenten

1. Krachtens het genadeverbond behoren tot een Hersteld Hervormde gemeente, die rondom Woord en sacramenten wordt vergaderd, en mitsdien tot de Hersteld Hervormde Kerk, gesteld onder haar opzicht en gehouden tot dienstbetoon aan elkander en de Wereld, zij, die door openbare belijdenis des geloofs belijdende leden (lidmaten) der Kerk zijn geworden; zij, wier inlijving in de gemeenschap der Kerk is bekrachtigd door de Heilige Doop; en zij, die uit Hersteld Hervormde ouders zijn geboren.
2. Tot een Hersteld Hervormde gemeente behoren ook zij, die krachtens hun belijdenis, doop of geboorte tot een andere Kerk behoorden en naar de Hersteld Hervormde Kerk zijn overgekomen.

III. Van de orde der Kerk

1. De orde in het leven en werken der Kerk strekt zich uit over:
  - de verkondiging van het Woord Gods,
  - de bediening van de sacramenten,
  - de dienst der gebeden,
  - de dienst der barmhartigheid,
  - het openlijk belijden van de Naam Gods,
  - de zending,
  - het getuigenis tegenover overheid en volk,
  - de opdracht der Kerk jegens de van het Evangelie vervreemden,
  - de catechese,
  - de herderlijke zorg,
  - het opzicht,
  - de opleiding en vorming van de dienaren des Woords en van hen, die in een bediening worden gesteld,
  - de theologische arbeid der Kerk,
  - het inzamelen en beheren van gelden en goederen voor de dienst der Kerk en de roeping ten aanzien van de eenheid der Christelijke Kerk.

IV. Van de ambten

1. Om deze orde der Kerk van Christuswege te onderhouden en in de verscheidenheid der diensten te voorzien, zijn er de volgende drie ambten:
  - dat der dienaren des Woords,
  - dat der ouderlingen en
  - dat der diakenen.
2. De dienaren des Woords worden onderscheiden in
  - herders en leraars (predikanten),

- zendingspredikanten en
  - predikant-evangelisten.
3. Aan de herders en leraars is toebetrouwd
- de verkondiging des Woords,
  - de bediening van de sacramenten,
  - de dienst der gebeden,
  - de leiding van de kerkdiensten,
  - het afnemen van de openbare belijdenis des geloofs,
  - de bevestiging van de ambtsdragers en van hen, die in een bediening worden gesteld,
  - de kerkelijke bevestiging en inzegening van het huwelijk,
  - de leiding van de ambtelijke vergaderingen der Kerk, zo zij daartoe geroepen worden,
  - voorts - met medewerking van de ouderlingen - de herderlijke zorg,
  - de catechese,
  - de arbeid onder hen, die van het Evangelie zijn vervreemd,
  - het medewerken aan de geestelijke vorming van de jeugd,
  - en met de ouderlingen tezamen het opzicht over de gemeente.
4. Aan de zendingspredikanten is toebetrouwd het Evangelie des Koninkrijks uit te dragen in de niet-gekerstende wereld, opdat ook daar de Kerk worde geplant en de volkeren komen tot de dienst des Heeren.
5. Aan de predikant-evangelisten is in het bijzonder toebetrouwd de verkondiging van het Evangelie, de geestelijke zorg en het onderricht ten behoeve van hen, die van het Evangelie zijn vervreemd, om door deze arbeid mede werkzaam te zijn in de kerstening van de wereld.
6. Aan de ouderlingen is toebetrouwd
- het vergaderen van de gemeente,
  - de zorg, dat alles in de gemeente met orde geschiedt,
  - het dragen van de medeverantwoordelijkheid voor de bediening des Woords en het rechte gebruik van de sacramenten,
  - de ambtelijke tegenwoordigheid bij de kerkdienst,
  - de leiding van de ambtelijke vergaderingen der Kerk, zo zij daartoe geroepen worden,
  - en de verzorging van de stoffelijke aangelegenheden der gemeente, voor zover niet van diaconale aard, door daartoe in het bijzonder aangewezen ouderlingen, tezamen met – waar die zijn -daartoe verkozen lidmaten der Kerk, die allen als zodanig de naam kerkvoogd dragen,
  - en voorts, met de herders en leraars tezamen, het opzicht over de gemeente, als ook, met de herders en leraars, bezig te zijn in de herderlijke zorg,
  - de catechese,
  - de arbeid onder hen, die van het Evangelie zijn vervreemd, en
  - de geestelijke vorming van de jeugd.
7. Aan de diakenen is toebetrouwd
- de dienst der barmhartigheid jegens gemeente en wereld, inzonderheid door bijstand en vertroosting aan hen, die verpleging en verzorging behoeven, die moeilijkheden hebben in het gezinsleven, die maatschappelijk zijn ontspoord of zich in stoffelijke nood bevinden;
  - de taak om, staande temidden van de sociale noden van het volk, hun kennis dienaangaande dienstbaar te maken aan de voorlichting van de Kerk, opdat deze ook overheid en samenleving wijze op haar roeping, de gerechtigheid te betrachten;
  - de ambtelijke tegenwoordigheid bij de kerkdienst, in het bijzonder ook voor de leiding van het inzamelen van de liefdegaven en het dienen aan de tafel des Heeren;

- en het beheren van de diaconale gelden en goederen; de leiding van de ambtelijke vergaderingen der Kerk, zo zij daartoe geroepen worden.
- 8. De verkiezing en roeping van haar ambtsdragers geschiedt plaatselijk door de gemeente en overigens door de meerdere vergaderingen.
- 9. De ambtsdragers worden bevestigd in een kerkdienst met gebruikmaking van een daartoe bestemd formulier uit het dienstboek der Kerk.

V. Van de ambtelijke vergaderingen

1. Opdat niet de ene gemeente over de andere, het ene ambt over het andere, noch de ene ambtsdrager over de andere heerschappij voere, wordt de regering der Kerk uitgeoefend in vergaderingen, waarin de ambten bijeen zijn.
2. Deze vergaderingen zijn voor de plaatselijke gemeente de kerkenraad;
  - voor de in een classis verenigde gemeenten de classicale vergadering;
  - voor de in een kerkprovincie verenigde gemeenten en classes de provinciale kerkvergadering;
  - en voor de gemeenten, classes en kerkprovincies tezamen en mitsdien voor de gehele Kerk de generale synode.
3. De meerdere vergaderingen zullen geen andere zaken worden behandeld, dan die in de mindere vergaderingen niet kunnen worden afgedaan, of naar de orde der Kerk tot het werk der meerdere vergaderingen behoren.
4. De kerkenraad bestaat uit de bij de gemeente dienstdoende dienaren des Woords, de ouderlingen en de diakenen.
5. Vanwege de kerkenraad vormen
  - de predikant of de predikanten (het ministerie) met alle ouderlingen (het presbyterie) het consistorie,
  - de daartoe in het bijzonder aangewezen ouderlingen, tezamen met - waar die zijn - daartoe verkozen lidmaten der Kerk, die allen als zodanig de naam kerkvoogd dragen, het college van kerkvoogden,
  - de diakenen het college van diakenen.
6. De classicale vergaderingen zijn samengesteld uit de dienstdoende predikanten en andere door de kerkenraden aangewezen afgevaardigde ambtsdragers; de provinciale kerkvergaderingen en de generale synode uit afgevaardigde ambtsdragers, aangewezen door de classicale vergaderingen.
7. De meerdere vergaderingen kiezen zich uit de kerkvisitatoeren en uit haar organen van bijstand adviseurs, die aan haar beraadslagingen deelnemen.
8. De meerdere vergaderingen benoemen uit haar midden een breed moderamen, belast met de voorbereiding en de tenuitvoerlegging van haar besluiten en met datgene, wat aan dit moderamen tot taak wordt gesteld.

VI. Van de organen van bijstand

1. Wanneer de zorg voor de dienst der Kerk op de verschillende terreinen des levens dit vereist, worden bij ordinantie organen van bijstand van de generale synode in het leven geroepen, belast met het geven van voorlichting en met de uitvoering van hetgeen hun op dat arbeidsveld tot taak wordt gesteld.
2. Indien een provinciale kerkvergadering of classicale vergadering hetzij op eigen initiatief, hetzij op verzoek van een meerdere ambtelijke vergadering wil overgaan tot de instelling van een orgaan van bijstand, doet zij dit naar regelen, bij ordinantie gesteld.

VII. Van de bedieningen

1. Met het oog op de dienst der Kerk in de wereld, waarin de ambten tezamen met de gemeenten hebben werkzaam te zijn, worden bedieningen ingesteld.
2. Tot de vervulling van deze bedieningen worden lidmaten geroepen, om naast de ambtsdragers werkzaam te zijn in
  - het apostolaat,
  - de geestelijke vorming van de jeugd,
  - de catechese,
  - het pastoraat,
  - het diaconaat,of waar de orde der Kerk dit verder aangeeft.
3. De bedieningen worden ingesteld en zij, die daarin werkzaam zijn, worden daartoe geroepen, plaatselijk door de kerkenraad en anders door een meerdere vergadering, na overleg met het betrokken orgaan van bijstand van die ambtelijke vergadering en voorts in overleg met het generale orgaan van bijstand, op dat terrein werkzaam zijn; zij, die in de zendingsarbeid in een bediening werkzaam zijn, worden in naam der generale synode door de raad voor de zending benoemd.
4. De zorg voor de opleiding en vorming van hen, die in een bediening begeren te worden gesteld, berust bij de generale synode.
5. Zij, wier opleiding ten behoeve van de vervulling van een bediening is voltooid, leggen de daartoe bestemde belofte af.
6. Zij, die een bediening aanvaarden, worden bevestigd in een kerkdienst, met gebruikmaking van een daartoe bestemd formulier uit het dienstboek der Kerk.

VIII. Van het apostolaat der Kerk

1. Als Christus-belijvende geloofsgemeenschap gesteld in de wereld om Gods beloften en geboden voor alle mensen en machten te betuigen, vervult de Kerk, delend in de aan Israël geschonken verwachting van het Koninkrijk Gods haar apostolische opdracht in het bijzonder in haar gesprek met Israël, door het werk der zending, door de verbreiding van het Evangelie en de voortdurende arbeid aan de kerstening van het volksleven in de zin der Reformatie.
2. De Kerk zoekt het gesprek met Israël inzake het verstaan der Heilige Schrift, in het bijzonder betreffende het Koninkrijk Gods en het getuigenis dat Jezus de Christus is.
3. De Kerk richt zich in het werk der zending, in gehoorzaamheid aan het bevel van Christus, onder uitoefening van de dienst der barmhartigheid in de geestelijke en lichamelijke noden, met het Evangelie des Koninkrijks tot de volkeren in de niet-gekerstende wereld; zij vervult de dienst der barmhartigheid in de geestelijke en lichamelijke noden van deze volkeren; zij brengt hen, die zijn gekomen tot geloof en de Heilige Doop hebben ontvangen, bij de bediening van Woord en sacramenten tezamen in gemeenten; zij dient deze gemeenten bij de inrichting en opbouw van een eigen kerkelijk leven; zij werkt bij dit alles ook aan de kerstening der samenleving.
4. De Kerk richt zich in de verbreiding van het Evangelie tot hen, die daarvan zijn vervreemd, om hen terug te brengen tot de gemeenschap met Christus en Zijn Kerk, blijft in al haar geledingen strijden voor het reformatorisch karakter van staat en volk en wendt zich, in de verwachting van het Koninkrijk Gods, in de arbeid der kerstening tot overheid en volk, om het leven naar Gods beloften en geboden te richten.

IX. Van de geestelijke vorming van de jeugd

1. Aan de Kerk is opgedragen, mede te werken aan de vorming van de jeugd, teneinde deze te brengen tot haar plaats in de gemeente en haar de weg te wijzen in de wereld.
2. Ook is de Kerk medeverantwoordelijk voor de opvoeding van en het onderwijs aan de jeugd van het gehele volk in gezin en school, opdat ook daarin de gehoorzaamheid aan Gods geboden gestalte krijgje.

X. Van het belijden der Kerk

1. In dankbare gehoorzaamheid aan de Heilige Schrift als de bron der prediking en enige regel des geloofs doet de gehele Kerk, ook in haar ambtelijke vergaderingen, in gemeenschap met de belijdenis der vaderen en in het besef van haar verantwoordelijkheid voor het heden, zich strekkende naar de toekomst van Jezus Christus, belijdenis van de zelfopenbaring van de Drie-enige God.
2. De belijdenis der vaderen is vervat, zowel in de Apostolische geloofsbelijdenis, de geloofsbelijdenis van Nicea en de geloofsbelijdenis van Athanasius - waardoor de Kerk zich verbonden weet met de algemene Christelijke Kerk - als in de Heidelbergse catechismus, die van Geneve, en de Nederlandse geloofsbelijdenis met de Dordtse leerregels, door de Reformatie geschonken aan de Kerk in de Nederlanden.
3. In haar verantwoordelijkheid voor het heden en levende in de uit de Schrift geputte belijdenis der vaderen, belijdt de Kerk telkens opnieuw in haar prediking, getuigenissen, kanselboodschappen, herderlijke brieven, kerkliederen, gebeden, formulieren, leerboeken en belijdenisgeschriften Jezus Christus als Hoofd der Kerk en als Heer der wereld.
4. De ambten, vergaderingen, organen en bedieningen zijn naar de aard van hun roeping, evenals de gemeenteleden op hun wijze, gehouden in al hun spreken en handelen zich te bewegen in deze weg van het belijden der Kerk.
5. Te dien einde heeft de Kerk, ter wille van de rechte vervulling van de opdracht van haar ambtsdragers, van hen die in een bediening zijn gesteld en van haar leden, de roeping naar de regel van het Woord Gods opzicht te oefenen over haar leden, in het bijzonder over de verkondiging, de catechese en de opleiding en vorming van de dienaren des Woords.
6. De Kerk weert al wat haar belijden weerspreekt.
7. Bezwaren inzake dat belijden kunnen door lidmaten - onder beroep op het Woord Gods - worden voorgelegd aan het oordeel der Kerk, die zich daarover uitspreekt.

XI. Van de kerkdienst

1. In haar kerkdiensten komt de gemeente samen tot de dienst des Woords, de dienst der sacramenten, de dienst der gebeden en de dienst der barmhartigheid.
2. Bij de tekstkeuze voor de predikdienst wordt rekening gehouden met het kerkelijk jaar; in de leerdiensten kan ook gehandeld worden over de belijdenisgeschriften, in het bijzonder de Heidelbergse catechismus.
3. De eredienst wordt geleid door hen, die daartoe in de orde der Kerk zijn aangewezen, volgens een der, in overleg met de kerkenraad der gemeente gekozen, orden uit het dienstboek der Kerk.
4. In de kerkdiensten zullen door de gemeente geen andere liederen worden gezongen dan die, welke zijn bijeengebracht in het kerkboek.

XII. Van de feest- en gedenkdagen der Kerk

1. De Kerk viert de dag des Heeren.

2. Zij onderhoudt als bijzondere dagen
de Kerstdagen,
de Goede Vrijdag,
de Paasdagen,
de Hemelvaartsdag en
de Pinksterdagen.
3. Voorts komt de gemeente samen tot herdenking van de Kerkhervorming, op Oudejaarsavond, op de nieuwjaarsdag en op boete-, bede- en dankdagen.

XIII. Van het kerkboek

1. Tot het kerkboek der Hersteld Hervormde Kerk worden verenigd
het psalm- en gezangboek,
het dienstboek, bevattende de orden van dienst, de liturgische formulieren en de gebeden met de ziekenroost,
het belijdenis- en leerboek en
de kerkorde.
2. Wijzigingen in het kerkboek, met uitzondering van de kerkorde, worden vastgesteld door de generale synode, die deze, na haar in eerste lezing te hebben vastgesteld en tenminste zes maanden tevoren ter kennis te hebben gebracht van de gemeenten en haar leden, aan de classicale vergaderingen ter consideratie voorlegt, waarna de vaststelling van de tweede lezing en de eindstemming daarover plaatsvinden op gelijke wijze, als is aangegeven voor het aanbrengen van veranderingen in de kerkorde.

XIV. Van de opleiding en vorming tot dienaar des Woords

1. De zorg voor de opleiding en vorming van de Dienaren des Woords berust bij de generale synode.
2. Zij ontvangen hun opleiding en vorming bij de theologische faculteit van de daarvoor door de Kerk aangewezen universiteiten.
3. Zij ontvangen een nadere voorbereiding voor hun ambtelijke bediening aan een seminarium der Kerk.
4. De generale synode kan, in geval van een opleiding elders of bij singuliere gaven, een andere weg tot het predikambt openen.
5. Degene, wiens opleiding en vorming zijn voltooid, onderwerpt zich aan een onderzoek inzake zijn geschiktheid, bekwaamheid en roeping tot het ambt.
6. Zo geen bezwaren bestaan, wordt hij na het afleggen van de daartoe bestemde belofte als kandidaat tot de Heilige Dienst toegelaten tot de evangeliebediening in de Hersteld Hervormde Kerk en verkrijgt hij het recht te staan naar het ambt van dienaar des Woords.

XV. Van de Heilige Doop

1. De Heilige Doop wordt aan de kinderen der gemeente in haar midden op gezette tijden bediend door de dienaren des Woords, met gebruikmaking van een daartoe bestemd formulier uit het dienstboek der Kerk.
2. Degenen, die niet als kind zijn ten Doop gehouden, ontvangen, na openbare belijdenis des geloofs te hebben afgelegd, de Heilige Doop, met gebruikmaking van een daartoe bestemd formulier uit het dienstboek der Kerk.

XVI. Van de catechese

1. De catechese is het onderricht aan de kinderen der gemeente en verder aan allen, die dit onderricht begeren.
2. Het doel der catechese is hen te leren leven uit Gods beloften en naar Zijn geboden, hen voor te bereiden tot de openbare belijdenis des geloofs, daardoor te brengen tot de deelneming aan het Heilig Avondmaal, en mitsdien tot het dragen van medeverantwoordelijkheid als belijdend lid voor de opbouw der gemeente van Christus.
3. Het kerkelijk onderricht betreft
  - het lezen en verstaan van de Heilige Schrift,
  - de belijdenis en geschiedenis der Kerk,
  - het kerkboek, in het bijzonder het kerklied.
4. De Kerk geeft leiding en voorlichting ten opzichte van de leerboeken en geschriften, die bij het catechetisch onderricht worden gebruikt.

XVII. Van de openbare belijdenis des geloofs

1. Zij, die begeren als belijdende leden in het midden der gemeente te worden opgenomen, daardoor tot het Heilig Avondmaal te worden toegelaten, en medeverantwoordelijkheid te dragen voor de opbouw der gemeente van Christus, doen in de gemeente openbare belijdenis des geloofs.
2. Tot deze belijdenis worden zij niet toegelaten, dan na onderzoek door de kerkenraad.
3. De openbare belijdenis geschiedt in het midden der gemeente met gebruikmaking van een daartoe bestemd formulier uit het dienstboek der Kerk.

XVIII. Van het Heilig Avondmaal

1. Het Heilig Avondmaal wordt op gezette tijden in het midden der gemeente gevierd.
2. Het wordt, met gebruikmaking van een daartoe bestemd formulier uit het dienstboek der Kerk, bediend aan de belijdende leden der Kerk door de dienaren des Woords onder opzicht van de ouderlingen en met bijstand van de diakenen.

XIX. Van de dienst der barmhartigheid

1. Krachtens de gemeenschap in het Heilig Avondmaal en in navolging van haar Heer vervult de gemeente haar diaconale opdracht in de Kerk en in de wereld.
2. De leden der gemeente geven door werken der barmhartigheid gehoor aan de roeping tot onderling dienstbetoon en tot bijstand aan hen, die lichamelijk, zedelijk of maatschappelijk in nood verkeren, en dragen de arbeid der diakenen.

XX. Van de herderlijke zorg en het opzicht

1. Gehoor gevend aan het woord van haar Herder, vervult de gemeente haar pastorale opdracht.
2. De leden der gemeente onderhouden deze herderlijke zorg ten opzichte van elkander; op de dienaren des Woords en de ouderlingen rust daarbij een bijzondere verantwoordelijkheid.
3. De herderlijke zorg beoogt de gemeente op te bouwen in het geloof, de hoop en de liefde, opdat zij niet afwijke van de weg van het belijden der Kerk.
4. Het opzicht, gegrond in de barmhartigheid van Jezus Christus, het Hoofd der Kerk, geschiedt tot eer van God, tot bewaring der gemeente, en tot behoud van hen, die dwalen.
5. Dit opzicht wordt uitgeoefend door of in opdracht van de ambtelijke vergaderingen en betreft het geestelijk leven der gemeenten en de vervulling van ambten en bedieningen; en de belijdenis en wandel van leden en ambtsdragers en van hen, die in een bediening zijn gesteld.

6. Het opzicht over de gemeenten, gehouden door visitatoren, betreft haar geestelijk leven en de vervulling van ambten en bedieningen en heeft ten doel de opbouw van de gemeente en de bevordering van haar dienst in de wereld.
7. Het opzicht over belijdenis en wandel van leden en ambtsdragers wordt gehouden door broederlijke samenspreking en herderlijk vermaan.
8. Indien nodig, gaat de Kerk over tot toepassing van de daartoe gegeven bijzondere middelen ter handhaving van de kerkelijke tucht.

XXI. Van het huwelijk en het gezin

1. Het huwelijk, als een inzetting Gods, zal heilig worden gehouden.
2. De bevestiging en inzegening van het huwelijk geschiedt, na verkregen goedkeuring van de kerkenraad, in het midden der gemeente met gebruikmaking van een daartoe bestemd formulier uit het dienstboek der Kerk.
3. De Kerk richt zich mede op de vragen, die zich ten aanzien van huwelijk en gezin voordoen.

XXII. Van de financiën

1. De verzorging van de financiële zaken der gemeente van diaconale aard geschiedt door het college van diakenen, de verzorging van haar overige financiële zaken door het college van kerkvoogden, een en ander met inachtneming van de verantwoordelijkheid van de kerkenraad.
2. De verzorging van de generale financiën der Kerk geschiedt, in samenwerking tussen de verschillende delen van het kerkenwerk, door een generale financiële raad, een en ander met inachtneming van de verantwoordelijkheid van de generale synode.

XXIII. Van het toezicht

1. Het toezicht, hetwelk de zorg voor de goederen, administraties, archieven en financiën der Kerk betreft, strekt zich uit over al haar organen.

XXIV. Van de behandeling van bezwaren en geschillen

1. Bezwaren en geschillen, voor de behandeling van welke in de orde der Kerk niet een afzonderlijk orgaan of een bijzondere wijze van behandeling is aangegeven, worden voorgelegd aan commissies voor de behandeling van bezwaren en geschillen.

XXV. Van het verband met andere Kerken

1. De Hersteld Hervormde Kerk, als openbaring van de ene heilige katholieke of algemene Christelijke Kerk, neemt deel aan de oecumenische arbeid in Nederland en in de wereld.
2. Zij zoekt en onderhoudt nauwere betrekkingen met Kerken, waarmede zij door bijzondere banden van belijdenis of van geschiedenis verbonden is.

XXVI. Van de hereniging der Kerken

1. De Hersteld Hervormde Kerk zoekt hereniging met de andere Kerken, waarmede eenheid of verwantschap bestaat in geloof en kerkorde.

XXVII. Van de ordinanties

1. De orde der Kerk wordt verder geregeld bij of krachtens ordinantie.
2. Een ordinantie komt tot stand en wijzigingen daarin worden aangebracht op een voorstel, hetzij bij de generale synode ingediend door een classicale vergadering, door een provinciale kerkvergadering of door een der organen van bijstand der generale synode, hetzij gedaan in de synode zelve.

3. Een voorstel daartoe van een classicale vergadering, van een provinciale kerkvergadering of van een orgaan van bijstand der generale synode kan in dat lichaam echter niet op dezelfde vergadering worden ingediend en afgehandeld.
4. De synode stelt de ordinantie of de voorgestelde wijziging in eerste lezing vast, zendt haar aan de kerkenraden toe ter consideratie door de classicale vergaderingen en stelt - zo het beraad over deze consideraties haar daartoe doet besluiten - de ordinantie of de wijziging daarin in tweede lezing vast.
5. Indien zulks in een ordinantie is bepaald, worden daarin aangewezen zaken nader geregeld bij generale regeling der synode.
6. Indien de naleving van een bepaling ener ordinantie door buitengewone omstandigheden in een bepaald geval naar het oordeel der generale synode tot kennelijke onrechtvaardigheid zou leiden, kan de generale synode, bij met redenen omkleed en ter algemene kennis van de Kerk gebracht besluit, van de naleving van die bepaling in dat bijzondere geval ontheffing verlenen.
7. De generale synode draagt zorg voor bundeling en uitgave van de kerkorde, ordinanties, generale regelingen en andere voor de kennis van de orde der Kerk van belang zijnde stukken.

XXVIII. Van veranderingen in de kerkorde

1. Voorstellen tot wijziging in deze kerkorde kunnen worden gedaan hetzij door een classicale vergadering of door een provinciale kerkvergadering aan de synode, hetzij in de generale synode zelve.
2. Zulk een voorstel kan echter niet op dezelfde bijeenkomst van een mindere vergadering worden ingediend en afgehandeld.
3. De synode stelt een wijziging in eerste lezing vast en zendt haar, ter consideratie door de classicale vergaderingen, tenminste drie maanden voor de dag, waarop de consideraties moeten worden ingediend, aan de kerkenraden toe.
4. Alvorens tot behandeling in tweede lezing wordt overgegaan, wordt door elke classicale vergadering een tweede afgevaardigde aangewezen voor een verdubbelde synode, waarna de behandeling in tweede lezing plaatsvindt in tegenwoordigheid van deze afgevaardigden, die met adviserende stem aan de beraadslagingen deelnemen.
5. Indien het beraad over de consideraties bij de tweede lezing haar daartoe doet besluiten, stelt de synode de wijziging in tweede lezing vast, waarna de eindstemming over de aldus vastgestelde tweede lezing plaatsvindt door de verdubbelde synode.

XXIX. Van tijdelijke veranderingen in de orde der Kerk

1. Indien de ontwikkeling van het kerkelijke of maatschappelijke leven een toestand schept, die daartoe noopt, kan in een ordinantie voor een daarbij te bepalen tijdvak van ten hoogste vijf jaren een van de orde der Kerk afwijkende regeling worden opgenomen, mits de classicale vergaderingen, bij het verzoek om consideratie over een voorstel hiertoe, tevens opgave ontvangen:
  - a. van de bepalingen, waarvan tijdelijk dient te worden afgeweken;
  - b. van de redenen, die daartoe nopen;
  - c. van de regeling, die daarvoor tijdelijk in de plaats dient te komen; en
  - d. van het tijdvak, gedurende hetwelk deze regeling van kracht zal zijn.
2. Voor de aanneming in tweede lezing van een voorstel, als in het eerste lid van dit artikel bedoeld, is een meerderheid vereist van tenminste tweederde deel der uitgebrachte stemmen.

XXX. Van de orde der Kerk in tijden van nood

1. Indien en zolang zeer bijzondere omstandigheden een normaal functioneren van het leven der Kerk onmogelijk maken, treffen de daarvoor in aanmerking komende lichamen der Kerk of hun leden de door de omstandigheden tijdelijk geboden, van de orde der Kerk afwijkende, maatregelen.